

ATENEU BARCELONÈS

MINISTERIO
DE CULTURA

Sessions Pùbliques
Inaugurals de 1904 a
1905, 1905 a 1906 y
1906 a 1907

MINISTERIO
DE CULTURA

Sessions Inaugurals

de 1904 a 1905, 1905 a 1906 y 1906 a 1907

MINISTERIO
DE CULTURA

Ateneu Barcelonés

Sessions Públiques Inaugurals de

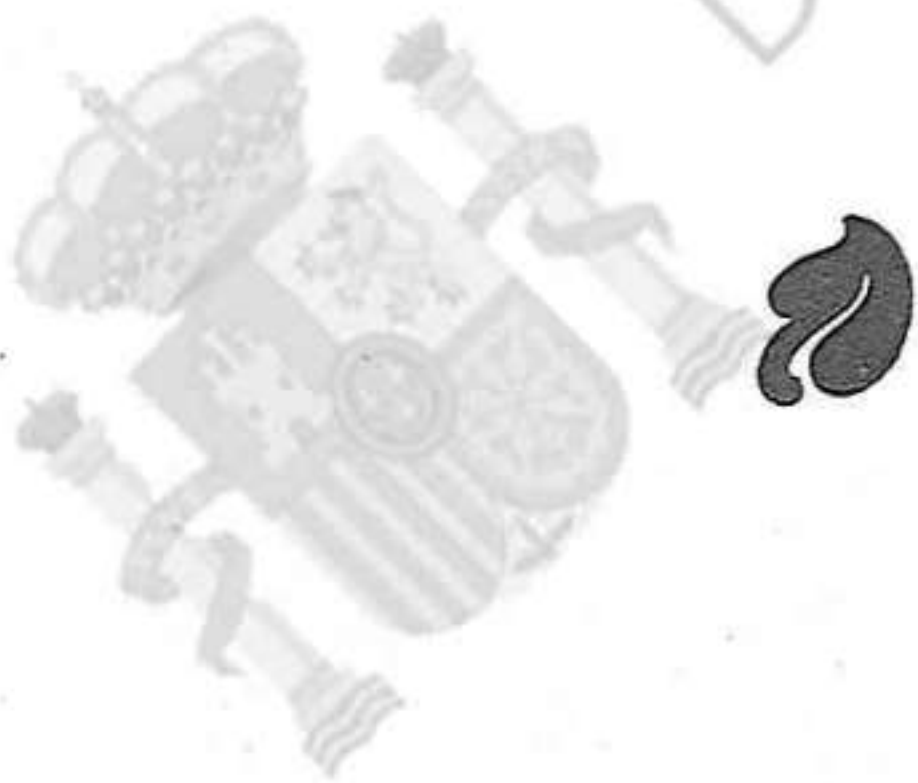

1904 a 1905, 1905 a 1906 y 1906

---

a 1907

Típ. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20, Barcelona

 * 1907 *

ALBA

ALBA

ALBA

ALBA

MINISTERIO
DE CULTURA

ALBA

ALBA

**Sessió Inaugural
del Curs Acadèmic de 1904 a 1905**

celebrada'l dia 19 de Novembre de 1904

MINISTERIO
DE CULTURA

Junta Directiva

de 1904 a 1905

PRESIDENT	D. Lluís Domenech y Montaner
VICE-PRESIDENT	» Joaquim Lluhí y Rissech
SECRETARI GENERAL	» Lluís M. ^a Angelon
VICE-SECRETARI	» Lluís Labarta
TRESORER	» Joan Vilanova
COMPTADOR	» Joan Almirall y Forasté
BIBLIOTECARI	» Joaquim Duran Trincheria
CONSERVADOR	» Antoni Rubió y Lluch
VOCAL	» Jaume Cruells y Sellarés
»	» Joseph M. ^a Draper
»	» Joan Freixas y Freixas
»	» Joan Girona
»	» Joseph Pascó
»	» Sixte Quintana
»	» Pere Santaló

Juntes de les Seccions

Literatura

D. Jaume Massó Torrents	<i>President</i>
» Joan Baptista Enseñat	<i>Vice-president</i>
» Emili Tarré y Tarré	<i>Secretari</i>
» Joseph M. ^a Capella	<i>Vice-secretari</i>
» Joan Alandí Canela	<i>Revisor de Comptes</i>
» Antoni Rubió y Lluch	<i>Vocal Directiva</i>
» Pere Santaló	» »
» Ferran de Sagarra	<i>Vocal Biblioteca</i>

Belles Arts

D. Joseph Llimona	<i>President</i>
» Joseph Triadó Mayol	<i>Vice-president</i>
» Joseph Pujol Brull	<i>Secretari</i>
» Guillem Busquets	<i>Vice-secretari</i>
» Manuel Ballarin	<i>Revisor de Comptes</i>
» Lluís Labarta	<i>Vocal Directiva</i>
» Joseph Pascó	» »
» Gayetà Cornet Palau	<i>Vocal Biblioteca</i>

Ciencias Morals y Políticas

D. Joan Ventosa y Calvell	<i>President</i>
» Pere Rahola Moliner	<i>Vice-president</i>
» Arnau Martinez Serriñà	<i>Secretari</i>
» Joseph Martí Sabat	<i>Vice-secretari</i>
» Miquel Pons Bernareggi.	<i>Revisor de Comptes</i>
» Joaquim Lluhi y Rissech	<i>Vocal Directiva</i>
» Jaume Cruells Sellarés	» »
» Jaume Gubern Fàbregas.	<i>Vocal Biblioteca</i>

Ciencias Exactes y Naturals

D. Joseph Pagès	<i>President</i>
» Joseph Duran y Ventosa	<i>Vice-president</i>
» Joseph A. Massip y Gumà	<i>Secretari</i>
» Baltasar Pijoan	<i>Vice-secretari</i>
» Geroni Castelló	<i>Revisor de Comptes</i>
» Joaquim Duran	<i>Vocal Directiva</i>
» Joan Freixas y Freixas	» »
» Rafel Calvet y Patxot	<i>Vocal Biblioteca</i>

Agricultura

D. Manuel Raventós	<i>President</i>
» Casimir Brugués	<i>Vice-president</i>
» Joan Parés Balari	<i>Secretari</i>
» Joan Ortelli	<i>Vice-secretari</i>
» Francesc Casas Font	<i>Revisor de Comptes</i>
» Joan Vilanova	<i>Vocal Directiva</i>
» Joseph M. ^a Draper	» »
» Joan Perpiñà	<i>Vocal Biblioteca</i>

Indústria

D. Albert Escubós Llosas	<i>President</i>
» Joaquim Folch y Solà	<i>Vice-president</i>
» Carles Bonet Duran	<i>Secretari</i>
» Joseph Bonastre Vilaseca	<i>Vice-secretari</i>
» Bonaventura Duran Julià	<i>Revisor de Comptes</i>
» Joan Almirall y Forasté	<i>Vocal Directiva</i>
» Joan Girona	» »
» Pau Brugués	<i>Vocal Biblioteca</i>

Comerç

D. Francesc de P. Solà Guardiola	<i>President</i>
» Santiago Boy y Verdalet	<i>Vice-president</i>
» Lluís Mitjans y Borés	<i>Secretari</i>
» Pere A. Millet	<i>Vice-secretari</i>
» Francesc Ferrer Anglada	<i>Revisor de Comptes</i>
» Lluís M. ^a Angelon	<i>Vocal Directiva</i>
» Sixte Quintana y Tuset	» »
» Geroni Gubern y Fàbregas	<i>Vocal Biblioteca</i>

Memoria del Secretari

D. Pelegrí Casades y Gramatxes

SENYORS:

LA poc falaguera tasca del Secretari ve augmentada avui per la manca de condicions del qui en aquest solemne acte està cridat pels Estatuts a desempenyar-la.

La brevetat que m'imposaré'm serveixi d'excusa a lo migrat del present treball; migrat no per manca d'assumppte, sinó per pobresa d'ingeni en qui vos parla.

Excuso demanar-vos benevolença, perquè sé que me l'haveu llargament concedida per endavant, ja que la major part de vosaltres me coneixeu.

La Sessió Inaugural del curs darrer tingué efecte'l dia 15 d'Octubre de 1903. Està ben viu en el record de quants a la mateixa assistiren, l'impressió fondíssima que'l discurs presidencial causà en l'ànim de tothom. Nostre poeta per excelencia, en Joan Maragall, parlà desde aqueix seti, y ses paraules, com rosada de primavera, ompliren nostra ànima de la misteriosa dolçor y consol que únicament els grans poetes saben expandir arreu quan, ab sa veu inspirada, treuen fòra de son esperit lo que la santa imaginació

els dicta. Recordem-ho ab fruició aquell *Elogi de la Paraula*, aquell poema en prosa, cantat bellament, a la cosa més meravellosa d'aquest món.

Ab recança, per lo tant, dec apartar-me de la serena y apacible contemplació del món ideal a que'ns porta'l bellíssim parlament d'en Maragall, pera inventariar la vida corporativa de nostra societat benvolguda.

Moltes y importantíssimes han sigut les *Conferencies* donades en el curs que'ns proposem historiar, ab les quals s'ha exteriorisat en part ben important una de tantes mostres de l'expandiment de la cultura en nostra populosa ciutat. En l'impossibilitat d'extractar el contingut de les conferencies, perquè donaria desmesurades proporcions a la present Memoria, hauré de concretar-me a enunciar els temes.

Els quadros d'en Pidelaserra foren estudiats per don D. Francesc Pujols en la conferencia que'l dia 2 de Desembre donà ab motiu de l'exhibició que en aquest mateix lloc fou feta de les obres d'aquell originalíssim artista.

El conegut filòlec Rvnt. D. Marian Grandia donà tres conferencies, el 12, 14 y 16 de Janer últim, desenrotllant ab verdadera mestria'l següent tema: *Descomptades les poques paraules d'origen onomatopeych, pot establirse la teoria de que totes les altres se reduheixen a les tres idees de tallar, ardir y fluir.*

D. Amali Gimeno parlà, en sa conferencia del 15 de Janer, *Del espíritu de la Universidad moderna*; y, el dia 25 del propri mes, l'apòstol de nostra llengua, el Dr. D. Antoni Maria Alcover, nos delectà y instruí agradosament al parlar-nos, ab erudició suma, de *l'Importancia de la Sintaxis y necessitat de depurar y reivindicar la de la llengua catalana.*

Interessant fou la presentació que'l Dr. Alcover féu del poeta popular l'amo Antoni Vicens Santandreu, de Son Garbeta, de Manacor (Mallorca). Semblà talment que'ls aires embaumats de la flora boscatana vinguessin a omplir d'aromes aquesta sala, al recitar, ab l'ingenuitat

més corprenedora, ses «gloses» el poeta de la montanya mallorquina. Tots, intensament, fruïrem d'aquell esclat de pòesia, despullada de tot artifici, ingenua y senzilla com el somriure d'un noy.

Seguiren a la conferencia del Dr. Alcover les de don Joaquim Diéguez: *La prensa y las corridas de toros*, y la del sociòlec argentí D. Manuel Ugarte, qui parlà de *La cuestión social*, estudiant distints aspectes d'aquest problema candent.

Interessantíssima també fou la conferencia que en la vetlla del 14 de Març donà l'eminent actor italià Cav. Gustavo Salvini, en la qual estudià ab profon coneixement, y baix punts de vista pera nosaltres novíssims, els aspectes moral y històric del protagonista del gran drama shaksperià *Otelo*.

La conferencia que'l 26 d'Abril donà'l Dr. D. Casimir Brugués tingué un caràcter pràctic y d'interès ben manifest pera nostre país, perquè tractà de la *Plaga filoxèrica*, estudiant els aspectes d'aqueixa malura y els medis pera minvar sos fatalíssims efectes, coneixent-la, ab els procediments que la ciencia posa a nostra disposició.

D. Joaquim Aguilera desenrotllà en sa conferencia del dia 3 de Maig el tema, sempre interessant, de la *Producció agrícola espanyola*.

Molt instructiva, per cert, fou la conferencia que'l conegut publicista Lluís Lleó Pagano donà sobre *La evolución filológica en la República Argentina*. Els límits a que ha de contreure-s aquesta Memoria no consenten que m'extengui a fer consideracions sobre les ensenyances que poden deduir-se de certs fets, no sempre estudiats ab el deteniment necessari, en la vida moral dels pobles.

D. Marian Linares parlà, en sa conferencia del 10 de Març, de l'*Associació, crèdit y ensenyança agrícola*, tema de positiva importancia pera la vida econòmica de nostre país.

Difícil m'es traduir ab frase precisa y exacta l'impressió inesborrable que'ns causà la potent alenada de superior cultura que'ns vingué de l'Illa daurada. Els mestres en

bell saber y en dolç parlar, escoltant benèvols el convit de l'Ateneu, prengueren volada envers nostra terra desde l'hermosa Mallorca, portant-nos lo més florit del jardí lulià. Els noms d'en Gabriel Alomar, en Joan Alcover, en Miquel S. Oliver, en Mateu Obrador, en Joan Torrendell y el Dr. Miquel Costa y Llobera m'excusen de dir-vos lo interessants que foren llurs conferencies, en les quals quedà ben patent y manifesta que no s'es interrompuda la tradició filosòfica y literaria mallorquina, tant viva y esplendorosa com en els mellors temps de sa gloriosa historia; essent a la vegada penyora segura de que nostres germans de raça senten l'escalf del resorgiment català y que se són adonats de les clarors d'aurora que enllumenen el cel de nostra renaixença. Els temes tractats en la serie de conferencies donades pels escriptors balears durant el Març y Juny foren: *El Futurisme*, *L'humanisació de l'Art*, *Evolució y extensió del Catalanisme*, *La nostra arqueologia literaria*, *Aspecte de la política catalana* y *La forma poètica*.

Quin hermosíssim llibre podria formar-se d'aquest aplec de treballs en que tot es admirable, lo que en ells se diu y la manera com se diu!

Aqueix conjunt de conferencies, que omplí 'l curs passat, tingué, senyors, un digne acabament. Com a preparació pera l'ensenyança de la Literatura Catalana, que'ls «Estudis Universitaris Catalans», acullits en aquesta casa, se proposà establir pera 'l curs que s'inaugura ab el present acte, nostre consoci 'l Dr. D. Antoni Rubió y Lluch donà durant els mesos de Juny y Juliol una serie de conferencies sumament instructives. L'enunciat de les mateixes indica prou bé sa importancia. En la primera desenrotllà'l tema: *Concepte y determinació del nom y contingut de la literatura catalana*; en la segona: *Elaboració orgànica y personalitat de la literatura catalana*; fou objecte de la tercera conferencia la *Successió de les literatures mig-ivals y filiació de la catalana*: I. Influencies internes: llatí-eclesiàstica, provençal, oriental. II. Influencies externes: francesa, italiana, castellana. En les successives conferencies tractà'l

Dr. Rubió y Lluch de les *Influències catalanes en la literatura castellana dels sigles XIV, XV y XVI*; del *Predomini de les lletres castellanes en Espanya* y de la *Comparació entre la decadència literària de Catalunya y la de Portugal*. Y, finalment, parlà'l docte conferenciant, en les dues darreres conferències, de les *Epoques històriques de la literatura catalana: època nacional, l'edat d'or, la decadència y la renaixença*.

Junt ab la serie de conferències esmentades se celebraren vetllades de caràcter literari, com foren: la del 25 de Febrer, en la que *El cantor de les ànimes trobades*, don Francesc Piñol, donà lectura de son «poema líric», en vers català, *Llaurers de Venus*; la del 23 d'Abril, en la que D. Pere Palau González de Quijano llegí l'obra pòstuma de nostre gran poeta nacional, Verdaguer, *Eucarístiques*. Precedí a dita lectura un judici crític de l'obra per don Antoni Busquets y Punset, profon coneixedor de la personalitat literària del cantor del Canigó.

Fou honrada la bona memoria de nostre plorat amic n'Antoni Gallissà y Soqué, tant prematurament separat de nostra companyia per l'implacable mort, dedicant-se-li una vetllada necrològica'l 16 de Maig. En tal solemnitat hi prengueren part l'amic, el mestre y el deixeble estimadíssims de nostre anyorat company, en Joan Maragall, en Lluís Domenech y Montaner y en Salvador Sellés, els quals, en llurs hermosos parlaments, feren el retrat moral de l'artista-arquitecte, tant aviat perdut per Catalunya.

Durant l'exercici que ha finit tant sols donaren mostra de vida les Seccions de Ciències Morals y Polítiques y la de Literatura, Historia y Antiguetats. La primera's reuní pera donar lloc a la contestació, pel ponent don Joseph Borrell y Sol, a l'impugnació formulada contra'l dictamen *Sobre la validesa o nulitat dels testaments otorgats a Catalunya en els quals intervenen com testimonis els dependents del notari autorisant*. Per fortuna, aqueixa important qüestió jurídica ha sigut resolta, com saben, pel Tribunal Suprem respectant una laudable costum que,

lluny d'esser, com se pretenia per qui demostrà desconèixer nostre caràcter y l'esperit de nostres consuetuts legals, un inconvenient pera l'autenticitat de les últimes disposicions, es una de ses garanties més segures pera la reserva ab que'ls testadors, per lo comú, volen que sia rodejada l'expressió de sa voluntat darrera. La pràctica cotidiana ben clarament proclama quan certa sia aquesta afirmació.

La Junta de la Secció de Literatura's reuní a l'objecte de contribuir als treballs que, pera la formació del Diccionari de la Llengua Catalana està portant a bon terme l'eminent filòlec Dr. Antoni M.ª Alcover, recomanant coadjuvessin a la trascendental obra nostres literats y tothom generalment, perquè 'l Diccionari de la nostra parla interessa per un igual a tots els que conrem y estimem nostra llengua natural estimadíssima.

Un dels fins primordials de nostra societat es fer obra de cultura, agermanant *l'utile dulci* horacià. Es per això que la Junta Directiva ha acullit sempre, ab especial gust, totes les manifestacions artístiques que s'han ofert, posant aquesta sala a disposició dels pintors y dels *virtuosos* de la música.

El pintor D. Marian Pidelaserra exposà una interessant colecció d'obres, en la qual aqueix artista posà de manifest el seu talent en el conreu dels novíssims procediments en el difícil art que cultiva; y el dibuixant senyor Robert exhibí una serie de tipos caricaturisats ab molt art.

Diversos concerts de piano y cant se donaren en l'exercici passat, devent fer especial menció del que la novella agrupació choral «Orfeó de Sans» feu sentir, mereixent els més calurosos elogis per l'ajust en l'execució y el bon gust en l'interpretació de les peces. Els concertistes de piano D. Joan Nadal, la senyoreta Concepció Darné y els germans senyors Pinell donaren mostres de llurs qualitats artístiques en les vetllades que donaren. Sobressortí entre totes la que podriem calificar de solemnitat wagneriana, a càrrec del mestre Ribera, ab la cooperació de sos aven-

tatjats deixebles D. Joseph M.ª Segura y la senyoreta D.ª Dolors Amato. En aquesta vetllada's donà lectura de la traducció del *Tannhäuser*, feta per D. Joseph Lleonart y Gorina y el propi mestre Ribera, executant-se alguns fragments de tant portentosa obra, fent-se notar les grans belleses que conté, difícils d'assolir en les audicions teatrals a que estem acostumats, acceptables com a meres aproximacions a lo que hauria d'esser l'interpretació vocal y plàstica dels drames musicals del gran reformador de Bayreuth.

Aumenta considerablement el número de les persones que, fent-se càrrec de l'importancia que té nostra societat y la significació que representa en la vida de relació y de cultura, tant necessaria en nostre temps, venen a figurar en el nombre d'associats. Al finir l'exercici de 1903 els senyors ateneistes eren 1.337, y en igual data d'aquest any l'estadística dóna 'l resultat de 1.380 socis. Ha augmentat, per tant, en 43 el nombre de companys d'Ateneu.

La mort ha aclarit sensiblement la nostra companyia: 19 són els senyors que'ns han abandonat d'aquesta vida. A tots ells dediquem un piedós record d'anyorança y el desitg de l'eterna pau. Tals foren els socis morts durant l'exercici de 1903 a 1904:

- D. Valentí Almirall.
- D. Eusebi Augé.
- D. Pere del Balso.
- D. Valentí de Bertran y Feliu.
- D. Angel Borràs.
- D. Joan Cabot Font.
- D. Joseph Ciuró.
- D. Emili Clausolles Heras.
- D. Joseph Egozcue del Pozo.
- D. Antoni Estaper.
- D. Emili Marfà Artigas.
- D. Enric Morelló Mayol.

D. Ignasi Plana Escubós.

D. Cosme Regàs.

D. Isidor Ribas Palau.

D. Lluís Rouvière.

D. Joseph Suñé Molist.

D. Faustí Vancells.

D. Magí Vives Guilera.

A la Biblioteca no ha sigut encara possible donar-li la desitjada organització, sense la qual es endebades pensar en posar-la a l'altura que li correspon y a que tenim dret quants formem part d'aquesta societat. Una de les causes que més influeix en sostenir, podriem dir-ne, lo *statu quo* de tant importantíssima dependència es la situació especial en que's troba l'Ateneu respecte del local, insuficient en absolut, y que no respon a les necessitats actuals d'aquesta casa. Una vegada sia un fet l'instal·lació de l'Ateneu en edifici propi y que reuneixi tot lo que ara li falta, sens dubte la Biblioteca, per son funcionament y per l'aument de sos volums, tornarà a merèixer l'estima y el prestigi un xic minvat d'algun temps an aquesta part. Puc donar-vos la seguretat de que la Directiva's preocupa d'aquest particular ab viu interès y sent que sos desitjos, per ara, no poden realitzar-se cumplidament.

Els principals acords presos per la Junta Directiva en el darrer exercici foren: que havent trobat dificultats la Associació «Estudis Universitaris Catalans» pera donar ses càtedres a l'Universitat de l'Estat, sol·licitat local a l'Ateneu, s'acordà accedir a tal petició, mitjansant el compliment de certes condicions, a fi de fer compatibles dites càtedres ab els serveys generals de l'Ateneu, inaugurant-se les ensenyances el dia 16 d'Octubre de l'any passat.

Cridat l'Ateneu pera pendre part, junt ab les demás societats de cultura y econòmiques d'aquesta ciutat, en l'assumpte vitalíssim d'uns *Presupostos Municipals* que responguessin a les necessitats y importancia de Barcelona, no pogué tenir cap resultat pràctic sa intervenció en

les reunions celebrades, per causes que no són d'aquest lloc explicar.

Altre acord que cregué convenient la Junta devia prendre-s, seguint la corrent de l'opinió general, fou protestar de la concessió de dos milions que'l Govern acordà a favor de Madrid, en concepte de capitalitat, privilegi que no se justifica, com tants d'altres de que gosa la vila y cort.

També se sollicità al ministre del ram que's procedís a una detinguda revisió de l'aranzel abans de que's concertés alguns dels Tractats de Comerç projectats pel Govern. Com sempre, el ministre *estudiarà* l'assumpte, ab preferència als interessos generals.

Convidat l'Ateneu pels Excms. senyors Governador Civil y Alcalde d'aquesta ciutat pera estudiar la manera de solucionar la crisis obrera, feu sentir sa opinió nostra Societat en aquest candent problema, indicant que'ls medis més pràctics d'apaibagar el conflicte serien els indicats tantes y tantes vegades, y sempre inútilment, es dir, la zona neutral, els bonos d'exportació, nous cultius, ferro-carrils secundaris, obres públiques, etc., etc.

També la Directiva, tenint en compte la pretenció de les religioses benedictines de Santa Clara d'aquesta ciutat de reclamar al Govern la cessió de l'edifici de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, se dirigí al ministre del ram demanant que no's prengué cap resolució definitiva fins conèixer els datos que's consignen en la Memoria que per encàrrec de la Real Academia de Bones Lletres escrigué nostre distingit consoci, l'arxiver D. Francisco de Bofarull. També'l ministre contestà *por las generales de la ley*. Es de creure que'ls esforços de tots podran deturar el fet lamentable que resultaria si la capital de nostra Catalunya's vegés privada dels títols d'honor que ab tant d'amor guarda.

No pot menys la Junta Directiva de recullir l'aspiració general dels socis de l'Ateneu pera que la Societat inten-

sifiqui la seva vida y robusteixi la seva influencia en tots els ordres intelctuals y morals que formen son gloriós patrimoni. Ha d'aspirar aquesta casa a mantenir y accentuar el seu paper de centre y resum de la cultura integral de Catalunya, en ses funcions més pures y elevades; representant com un instrument de confluencia espiritual aon tots els esforços privats, totes les formes colectives del pensament, tots els organismes científics — honra d'aquesta terra — que especialisen y treballen per objectius particulars y concrets, trobin l'enllaç superior y l'articulació mutual entre les ciències y la Ciència, entre les especialitats y el conjunt harmònic, entre l'esperit del territori y l'esperit universal. Si, junt ab el convenciment d'aquesta necessitat, s'obre camí 'l de la necessitat d'un esforç correlatiu per part dels socis, llavors la gestió de la Junta Directiva rebria un encoratjament indispensable pera impulsar-la de valent, desitjosa com està d'apoyar-se en la solidaritat de criteri de tots ells y d'interpretar-lo ab veritable sentit representatiu. En la solidaritat d'aquest criteri confia la Junta, no menys que en la desaparició obligada, per plaç relativament breu, dels dubtes que ha creat una situació de litigi respecte al local present o futur de l'Ateneu.

La desaparició de tals obstacles: heus-aquí lo que confia veure la Junta Directiva pera poder dedicar tots sos esforços a la vida intelctual de la casa, sense distreure-ls en preocupacions econòmiques o jurídiques, y pera que la tribuna y la biblioteca, que són els òrguens primordials d'aquesta institució, responguin més que may al concepte que queda exposat y del qual tots participem.

No cal prescindir d'un record tant desagradable com la desaparició de l'oficial de Secretaria, ocorreguda'ls darrers dies de Juliol, deixant un desfalc dels fondos que se li tenien confiats, si bé la solemnitat de l'acte'ns imposa, afortunadament, la natural parsimonia en la relació d'un fet per altra part ben conegut, puix la Junta

l'entregà desseguida al domini públic y a l'intervenció de les autoritats.

Y ara, que dono per acabada ma enutjosa tasca, sols me resta demanar-vos disculpa per l'estona que vos he entretingut, fent-vos esperar frisosos l'hermós parlament reglamentari de la presidencia.

MINISTERIO
DE CULTURA

MINISTERIO
DE CULTURA

Discurs del President

D. Lluís Domenech y Montaner

SENYORS:

BEN incert esdevenidor el de Catalunya y el de l'Estat. No sé per què. L'idea de l'esdevenir m'atura de sobte y evoca en mi, com saltant d'un projector, imatges de coses vistes y passades.

Planures immenses, terroses, sense aigua; de rostolls ressecs, fins a l'horitzó, desperfilat pel relleix baix, planer, de montanyes perdudes en la calitja, o pel dentellat llunyíssim de les serres blanquejantes de neu; planures glaçades sota un cel llis, gris d'acer, o polsoses y recremades baix les lluentors metàliques del sol roent y d'un cel blau d'esmalt. Com un punt negrós perdut de sol a sol en la gran plana solitaria y muda, un home y la parella de bous claven ab greu pena y treball la rella en la gleba ingrata.

Costes braves del Nord, a claps grises y verdes, boiroses, a través d'una pluja seguida de mesos y mesos, on no madura la fruita ni grana sinó'l moresc.

Ciutats petites, aislades, a grans distancies unes d'altres, recloses en murs antics, negrosos, fetes de catedrals y de grans palaus, universitats y convents abandonats o

convertits en quarters. Obres admirables, treballades per artistes vinguts expressament de llunyes terres y cisellades ab fullatges y geometria inextricable pel captiu morenc; obres alçades a pes d'or, ab l'or de conquestes y de virreïnats llunyans. Els carrers, ab frontis esculpturats, de finestral que tapen ara envans de guix, y ací y allà ab porticons sense vidres; empedrats de blancs palets relliscosos, entre herba y molça. En la quietut sepulcral passen de temps en temps transeunts, d'aire senyoril o correcte, o humils, d'aire dòcil o sofert.

Una certa aura de noblesa envolta la visió, y apareix el passat, un passat d'empreses llunyanes y d'epopeies temeraries, de lletres y arts exquisides y de filosofia quintessenciada.

Es l'Espanya mateixa immoble d'avui, ruina no més de la d'ahir.

De sobte canviava la projecció.

La gran metròpoli actual, d'edificis gegants, fumejanta, estrident de remors y de moviment vertiginós; les gentades que's creuen y s'empenyen; les corrues inacabables de camions ab piràmides de caixes ab rètols estampats, de noms exòtics, per amples vies d'hores de llargada; els llargs convois ensutjats de vagons de formes dispars acudint-hi radialment a través de fèrtils planures; el port de docs immensos, ab els bastiments en moviment incessant, les grues que oscilen en l'aire, en els seus braços de ferro'ls productes de tot un món...

Com... y quan una cosa s'ha de convertir en l'altra, el passat en present y en avenir?

Hi caldrien riuades d'or, de gent, sediments d'anys y anys de treball.

Davant de l'empresa, al cor més coratjós se li pleguen les ales. Una part d'ella afecta a la nostra Catalunya. És ardua en aquesta, però no impossible de vèncer. El seu estudi constant y el dels medis y de les institucions que pera portar-la a cap són precises es la missió més important nostra, y obtenir y fer que s'implantin les precises

reformes pera ella ha d'esser la nostra tasca incansable.

Pera grans mals, bons mots, si no grossos remeis. Tots els vocabularis n'estan proveits d'aquests mots fets de consol. Pera'ls pobles se fan els de regeneració, reorganització, revolució... Els que treuen figurins de vestir conceptes els usen una vegada y els deixen als *snobs* de les idees, fins que, passats de moda, van a parar als arguments dels rotllets de les aceres y de les taules de cafè. Europeïsar; cultura, civilització moderna; ensenyança, cíclica, integral, forçosa; vestits costosos que de tant parlar-ne's van fent ridícols sense haver-los usats. El nostre poble té una expressió gràfica pera aquests vestits que no's pot fer: diu que són de verd d'espera forrats de passatemps.

Les nostres revistes cultes s'omplen d'exemples de grans institucions estrangeres de civilització, d'educació, d'ensenyança: Etton y Harrow, ont els fills dels lords y potentats hi gasten mils de lliures esterlines l'any; els estudis y universitats americanes, en les quals els milionaris aboquen unes quantitats de dollars de que aquí'ns formem idea tant exacta com dels números de les distancies interplanetaries... Un, sense voler, recorda'l capítol de l'escrutini dels llibres de cavalleria y pensa que aviat se farà convenient l'intervenció del batxiller y el *cura* y del braç secular del *ama* y la neboda pera evitar una nova sortida de l'*hidalgo*.

Nosaltres també'ns en hem tocat una mica. Parlem de sortir a catalanisar. Però, es que no tenim molt que fer a casa nostra? Es que estem preparats pera fer-ho?

Es que ho volen els altres? Es que ho podem fer per força?

Sembla una idea nova, un acudit d'ara, y penso jo que es molt vella y fins potser històricament fracassada. En les cròniques dels nostres reis hi sura aquesta idea en estat latent: en el parlament del rei Jaume als aragonesos, al reptar-los per negar-li subsidis pera acudir al rei de Castella en altra imminent invasió africana; en les contestacions a Xàtiva ab el seu gendre Alfons X, y en els seus consells

y sobre tot en la proposta d'invasió de la planura central feta per ell al rey de Navarra, s'hi desemmascara l'idea de l'hegemonia catalana.

Oscila la diplomacia aragonesa entre influir en el Mediterrà y la Península, y se resol pel domini del mar. Més torna a iniciar-se l'idea d'intervenció peninsular en la guerra implacable de Pere'l *Crudel* y Pere'l *Cerimoniós* y en la protecció d'aquest al Trastamara; potser acalla les consciencies, pensant imposar-se més tard, en el parlament de Casp y en el casament dels Reys Catòlics, y se revincla desenganyada en les sublevacions contra Joan II y en el casament de Ferran V ab Germana de Foix, rompent per manera explícita l'unió hispana. S'entrega a Carles I, queda a la defensiva y lluita, després se rendeix, s'entrega y mor en les invasions del poder absolut dels Austries y en les sublevacions subjugades dels sigles XVII y XVIII.

A la vigilia dels grans desastres històrics y en l'hora de pànic, després d'ell resurgeix el propòsit en els homes pensadors de l'Estat de donar-hi força y intervenció viva a Catalunya. Carles III obre'ls ports d'Amèrica al comerç dels catalans, al mateix temps que'l comte d'Aranda y el bisbe Amat preveuen la separació y aconsellen l'autonomia d'aquells virreïnats. Ja abans de les últimes guerres, homes previsors de les regions del nord, les llurs intelligencies més privilegiades, acaronen el pensament de l'hegemonia catalana y venen aquí a proposar-la, y van y venen missatges y missatgers... En els remolins del naufragi últim torna a surar, arriba fins a les cambres altes dels timoners de l'Estat y torna a enfonsar-se. Un home del centre, eminent y malogràt, en Picavea, el resumeix en un llibre que no troba eco ni públic.

Hi ha una llei material que fa que certs cossos s'uneixin íntimament pera formar compostos més complicats y de propietats noves: es l'afinitat, a la qual algú anomena amor de la materia. Y hi ha cossos que no'n tenen d'amor entre ells. Aquesta idea negativa, la falta d'aquesta afinitat, no'n té de nom. Un pensador filosof en diu desamor.

La falta d'afinitat no es llei de destrucció ni de repulsió: es llei de varietat. Potser es llei de la conservació de les espècies y de les races, ab els seus caràcters y qualitats propries y diverses y ab sa varia missió harmònica en l'universal concert. Potser aquesta falta d'atracció y confusió entre races afins s'oposa a la formació d'espècies de caràcters híbrids, xorques o infecondes. Fins l'Església, quan el cas se presenta en la família humana, posa impediment a l'unió, y en cas extrem autorisa'l divorci.

Un obstacle invencible, que molt s'assembla an aquesta falta d'afinitat, s'oposa a les pretencions directores de Catalunya y a les combinacions y concessions intentades. Alguns que hi hem sigut actors, si'ns fos lícit, us en podriem donar compte y detalls.

El consentiment dels alts poders, el pensament director, prou hi ha estat... y potser hi es; però la matèria, el cos, la massa general irreductible, resisteix al pensament director, no l'obeeix y l'arrolla.

Mentres una voluntat superior, ab poder que nosaltres no tenim, no cambii les lleis de la repulsió de les masses, val molt més treballar ab forces pera nosaltres dirigibles y d'efecte útil interior.

Y a Catalunya no hi falten aquestes forces ni grans objectius a que aplicar-les.

El regionalisme es solució de concòrdia en la qual Catalunya ha d'insistir pera la salvació de tots. Se li retreu que pretén minvar la sobirania y les facultats de l'Estat, reduint-lo a l'impotència. No tingueren tantes atribucions en la totalitat dels llurs Estats Ferran *el Catòlic*, Carles l'Emperador y Carles III, y imposaren la sobirania d'Espanya a propis y extranys. L'Estat encarquerat d'ara, absorbint-ho tot, es, no obstant, una caricatura. ¿Per ventura compleix l'Estat centralista ni mitjanament ab les atribucions y deures que li reserva'l regionalisme? ¿Es que pot o pensa tant solament complir els especials que's demanen pera les regions?

¿Té ni tant solament en situació de mala defensa les dilatades costes y les fronteres? ¿Estan organissades ni pensades les fortificacions de ses linies de defensa interiors? ¿Té montats l'exèrcit y l'instrucció de les seves reserves ab alguna serietat pera acometre empreses exteriors, o, si de cas, pera résistir ab alguna formalitat una invasió?

Un país de tant dilatada marina, ¿té per ventura esquadra o una ombra d'ella, o l'ha tinguda formalment fins ara? ¿Ha termenat ja'ls grans ports nacionals, o es que deixa'ls més importants com el de Barcelona entregats als seus propis recursos, quan no s'apodera de ses caixes? ¿Estan acabats els seus rets de ferro-carrils interiors i internacionals? ¿No són aquests de companyies extrangeres, o ha conseguit que sien de sa propietat en comptes de prorrogar les llurs pertinences? ¿Té complets els demés serveis de comunicacions, correus, telegrafs, telefons, illuminació de costes y tants d'altres?

¿Ha extès y sab protegir el seu comerç en els demés continents, o tant solament a Europa? ¿Atrau ja a les seves platges y illes, tant admirablement situades, el comerç dels rics y abundants productes de les nacions de la seva raça?

Tant gelós com se mostra de la percepció dels impostos innombrables que té establerts, ¿administra o porta per sí mateix ni un sol d'aquests impostos? Els té entregats tots a Bancs y a Companyies explotadores, arrendataries y agiotistes, en monopolis y formes mil usuraries. Y l'investigació de la qual diu que de cap manera's vol despendre, ¿no's troba directament o indirectament en mans d'arrendataris, oficials o extra-oficials, que organisen el robatori a l'Estat y als particulars?

Y en les relacions internacionals, no hi ha re que fer? Vol dir que ja estem definitivament relegats a l'impotencia y entregats inconscients y passius a les combinacions dels altres?

Ab tot això y les restants atribucions que li assigna'l regionalisme, hi ha una tasca enorme, avui impossible de complir tal com l'Estat se troba. Y, no obstant, al centra-

lisme, que no encerta ni sab, y pot-ser no pot, còmplir ab lo més elementari de sa missió propia, li sembla poc y absorbeix tot lo demés: vida regional, vida municipal, beneficencia, ensenyança, vida corporativa... adhuc gran part de la vida individual, no's vol despendre de res, a reserva, no obstant y això, de no cuidar-se de res y de tenir-ho tot en una deixadesa inconcebible y en inacció de mort.

Se diu que pera Catalunya l'aplicació del regionalisme fóra'l preliminar de la separació. Si'ls que tal diuen ho creuen, s'equivoquen. Catalunya desitja la seva autonomia pera donar-se a sí mateixa una cultura superior; pera aprofitar y fomentar les seves forces naturals, avui en gran part inactives; pera donar expansió per tot el seu territori y pels dels pobles de la seva raça a les energies y activitat que avui té concentrades en poques y grans poblacions; aspira a posseir medis de portar per sí mateixa la seva industria y el seu comerç als mercats universals, a fer-se pròspera y forta, y no desitja posseir tot això pera isolar-sè.

Al contrari, la generació jove que mena l'actual moviment de Catalunya considera que fou un error dels seus passats, produït per la marxa desfavorable dels temps en que visqueren, el seu isolament, unes vegades davant l'invasió del domini de les races centrals, y la tendència en altres a seguir els moviments generals de l'opinió espanyola, sense fer valer llur especial criteri en cada cas.

Catalunya autònoma no emplearia l'energia recobrada pera rompre unions que fossin convenientes pera la seva força política y pera'ls seus interessos materials. Es segur que tractaria d'emplear el vigor adquirit en influir o imposar en determinats casos el seu criteri en la marxa de l'Estat espanyol, impulsant-lo pera que recobrés en els negocis internacionals, y especialment en el Mediterrà, que torna a esser nus de relació de tots els continents, l'influencia que va portar Catalunya al patrimoni comú, y que l'Espanya ha perdut. Ambició potser extremada, però sempre benèfica de resultats.

El veritable perill es que continui'l centralisme en la seva agonia y postració, gran còs mort a disposició de qualsevol combinació exterior. Y un altre perill no menor pera Catalunya y pera l'Espanya, si's prolongués aquesta situació, es que, sense que se les hagi encaminat per altres vies de restauració, vinguin a la vida social les noves generacions que s'han criat en llur infantesa en l'actual desastre, y en el menyspreu que pels seus vicis y desacerts els ha d'inspirar l'Estat, que no conegueren ni concibeixen altrament.

Lo que's veu y se sent a Catalunya dins aquestes noves generacions, espanta realment. No cal pas perdre temps.

Per dugues vegades, en els dos últims sigles, inconscient y per impotencia, ha consentit el centralisme en la desaparició de l'Espanya com Estat independent, y l'ha entregat a l'extranger. La primera vegada sens repartiren la França y l'Imperi austriac, quedant-se la França ab la nostra Península y l'Austria ab els nostres dominis de l'Europa. Ens va salvar la mort de Lluís XVI y la caiguda de la França, la nostra nova metròpoli, en les debilitats de la regencia y els regnats de Lluís XV y de Lluís XVI. Així pogueren reaccionar y salvar-nos del domini francès directe la reina Farnesio y els Borbons vinguts de Nàpols, no pas sense que sofrissim el pacte de familia.

La segona vegada'ns va salvar de nova servitut la coalició de tota l'Europa contra la França y la consegüent caiguda de Napoleon. L'insurrecció autonòmica de les regions va contribuir a sostenir l'Espanya, més no l'haurien salvada per sí soles.

Cal aprofitar el temps, potser peremptori, que'ns donin els pobles veíns vacilants en llurs governs y en llur política. El dia que s'afirmessin per sí mateixos o per combinacions diplomàtiques, estavem ben llestos.

De les preteses regeneracions centralistes no cal esperar res. Quan els homes de més talent de la política espanyola parlen de la situació actual; quan deploren vicis y postració, sona llur veu ab accents sincers que troben eco sim-

pàtic en el públic; quan parlen de remeis possibles, de l'esdevenidor, perden les paraules llurs la fermesa, resulten buides, faltades de convicció, y s'extén per l'espai un gran silenci, com si vibressin en el buid, en la mancança de fe dels que escolten.

Catalunya té fe fundada en sí mateixa: Catalunya autònoma fóra una força lleial y efectiva en la frontera, fóra un nucli positiu de regeneració pera l'Espanya.

MINISTERIO
DE CULTURA

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

MINISTERIO DE CULTURA

